

Landschaps- en groenvisie

Sectie Ruimtelijke Ontwikkeling

gemeente Slochteren

oranjewoud

Landschaps- en groenvisie
gemeente Slochteren

Documentnr. : 12702-46916
Revisie : 04
Datum : maart 2000

Opdrachtgever

Gemeente Slochteren

datum vrijgave	beschrijving revisie 04	goedkeuring	vrijgave
14-03-2001	definitief rapport	C.v. Zaram	5800s

Inhoud

1	Inleiding	5	6	Visie landschappelijke hoofdstructuur	35
1.1	Algemeen	5	6.1	De landschapsvisie op hoofdlijnen	35
1.2	Doel en status van het plan	5	6.2	Visie per deelgebied	36
1.3	Plangebied	6	6.3	Waarde en functie landschapselementen	40
1.4	Leeswijzer	6			
2	De groene structuur	7			
2.1	Algemeen	7			
2.2	Het lint	7			
2.3	De dorpen	9			
2.4	Bossingels en struwelen	12			
2.5	Huidig beleid en ontwikkelingen	12			
3	Landschappelijke hoofdstructuur	15			
3.1	Ruimtelijke karakteristiek	15			
3.2	Landschapsbeschrijving per gebied	15			
3.3	Huidig beleid en ontwikkelingen	21			
4	Strategie	23			
4.1	Uitgangspunten landschaps- en groenvisie	23			
4.2	Algemene strategieën	23			
5	Groenvisie	25			
5.1	De groenvisie op hoofdlijnen	25			
5.1.1	Een hoofdstructuur van bomen; het lint	25			
5.1.2	Een ecologische structuur van bossingels en struwelen	27			
5.1.3	Het groen in de woonomgeving	28			
5.2	Thema's	29			
5.2.1	Bomenbeleid	29			
5.2.2	Vervanging laanbomen	30			
5.2.3	Ecologisch beheer	32			
5.2.4	In bruikleen geven/verkoop van openbaar groen	32			
5.2.5	Chemische onkruidbestrijding in het groen	33			

Samenvatting Landschaps- en groenvisie 2000

Om ruimte te bieden aan de nieuwe ontwikkelingen en de waardevolle elementen te kunnen bewaren, stelt de gemeente Slochteren de 'Landschaps- en groenvisie 2000' op. De gecombineerde visie van landschap en groen benadrukt de sterke samenhang tussen het buitengebied en de dorpen en past bij de ontwikkelingen, die zich vooral op de overgang afspelen.

De visie is op hoofdlijnen opgesteld en bedoelt als richtsnoer voor de dagelijkse beslissingen en afwegingen die de gemeente maakt rondom landschappelijke ontwikkelingen en claims op de ruimte. De visie vormt de basis voor allerlei uitwerkingen in beleid, beheer- en uitvoeringsplannen, zoals het bomen- en kapvergunningsbeleid, het herzien van bestemmingsplannen, beheerplannen en subsidieverordeningen voor onderhoud.

Visie op hoofdlijnen

De volgende drie punten vormen de basis voor de visie voor het groen en het landschap:

- Het in stand houden en versterken van de identiteit en herkenbaarheid van het landschap en de kernen.
- Het vergroten van de ecologische waarde en structuur van de elementen en de tussenliggende verbindingen
- Het vergroten van de mogelijkheden voor bewoners en bezoekers om het landschap en het groen in de gemeente Slochteren te gebruiken.

Groen

Het groen in de kernen bestaat uit openbaar groen als straatbomen, bosjes en plantsoenen en de tuinen van particulieren. Groen geeft sfeer, aantrekkelijke en afwisselde

plekken, structuur, ruimte om te spelen en leefruimte voor planten en dieren. De gemeente Slochteren wil dat het groen in de kernen aan al deze functies voldoet. Het groen is verdeeld over drie zones met elk hun eigen kenmerken.

• *Het lint*

De Hoofdweg met het aanliggende groen, de laanbomen en monumentale bomen in de tuinen vormt de meest opvallende structuur. De bomen vormen samen met het houtsingels en bosjes achter de bebouwing een besloten, langgerekt 'tunnelbos'. De visie legt nadruk op het blijven ontwikkelen van het groen als 'tunnelbos' en het beschermen van de cultuurhistorisch waardevolle elementen, vooral oude bomen.

• *Bossingels en struwelen*

Langs de randen, door de kernen en liggen bosjes, houtsingels en bosplantsoenen. Deze gevarieerde elementen van bomen en struwelen vormen een waardevolle structuur. De gemeente wil deze structuur in de toekomst versterken om de natuur tot in de dorpen te brengen en de relatie met natuurgebieden in het buitengebied te versterken. Het beheer richt zich op de ecologische ontwikkeling. De natuurlijke sfeer en inrichting moet afwisseling en mogelijkheden voor recreatie bieden, bijvoorbeeld wandelroutes, spelen.

• *Het groen in de woonomgeving*

In de dorpen en woonstraten bevinden zich kleinere plekken, zoals groenstroken langs de weg, speelplekjes en plantsoenen. Dit groen heeft vooral betekenis voor de omwonenden. Kenmerkend is de grote sierwaarden door sierheesters, bodembedekkers, straatbomen (dikwijls kleinere, bloeiende soorten) en gazon. In de visie van de gemeente Slochteren moet deze beplanting een verzorgd uiterlijk hebben. In alle buurten moet voldoende ruimte zijn om te spelen. Bijzondere plekken kunnen worden benadrukt met wisselperken, bloembakken of vaste planten.

Landschap

Voor het landschap in het buitengebied ligt de nadruk op:

- Herkenbaarheid van het landschap vergroten en de karakteristieke onderdelen ervan beschermen
- Ecologische verbindingen tot stand brengen, gekoppeld aan het vergroten van de ecologische waarde van de elementen zelf (bermen, oevers, bosjes, singels)
- Mogelijkheden voor recreatief gebruik vergroten
- Het ontwikkelen van aantrekkelijke woonmilieus
- Bieden van mogelijkheden voor nieuwe functies (vooral gerelateerd aan landbouw of verbrede plattelandsontwikkeling).

Er zijn zes gebieden onderscheiden, met een eigen karakteristiek karakter en accenten binnen de visie.

In het gebied *Harkstede* – *Groningen Oost* vormen nieuwe woonmilieus de aanleiding tot ontwikkeling. Slochteren als groene gemeente is het uitgangspunt voor een nieuwe landschappelijke structuur en een recreatief netwerk.

In de *centrale zone* (natuurontwikkelingsgebied Midden-Groningen) sluit de gemeente aan bij de ontwikkeling van het natuurontwikkelingsgebied Midden-Groningen. De zone vormt de 'natuuras' in de gemeente. Veel waarde wordt gehecht aan een recreatief netwerk voor fietsen, wandelen, varen en de verbinding met de dorpen van dit netwerk.

Het lint van dorpen en groen van *Harkstede tot Siddeburen* vormt de 'cultuuras' van de gemeente Slochteren. Naast versterken van het groene, besloten karakter van het lint zelf met groenstroken en randen, legt de landschapsvisie vooral nadruk op verbindingen en overgangen. Recreatief aantrekkelijke en ecologisch waardevolle elementen en stepping stones moeten vooral de cultuuras en natuuras met elkaar verbinden. Dit vormt ook de basis voor aantrekkelijke woonmilieus.

Sans Souci en *het Siddebuurster Veen* behoren tot de meest open landschappen in de gemeente. Het handhaven

van de openheid en het contrast met de omliggende gebied is hier de hoofdlijn van het beleid.

De zone *Steendam-Tjuchem* kenmerkt zich door de recreatie rondom het Schildmeer en een tamelijk grootschalig, rechtlijnig landschap met forse bossen. De rechtlijnigheid kan nog worden benadrukt door laanbeplantingen.

In het *veenweidegebied* ten zuiden van het Eemskanaal ligt de nadruk op het beschermen en in stand houden van het huidige kenmerkende, waardevolle landschap.

Onderdelen daarvan zijn de openheid, kavelpatronen en bebouwing en wegbeplantingen langs de in versieruggen.

Landschapselementen

Het groen en het landschap zijn opgebouwd uit allerlei elementen: bomen, lanen, bos, bermen, poelen, hagen e.d. Basis van het beleid is het in stand houden van alle elementen. Daarbij is een actieve bescherming en herplantbeleid (bestemmingsplan, vergunningstelsel) gewenst voor monumentale, waardevolle bomen, boomgroepen en lanen. De ecologische waarde van bosstroken, singels en bermen, poelen en oevers wordt actief ontwikkeld door het eigen beheer.

1

Inleiding

1.1

Algemeen

Aanleiding

Het gebruik, beheer en de inrichting van de (openbare) ruimte is steeds in beweging. Enerzijds leggen het landbouwkundig gebruik, natuurontwikkeling, woningbouw en stedelijke uitbreidingen claims op het landelijke gebied. Ook de eisen aan de inrichting en het beheer van het groen wijzigen in de loop van tijd. Anderzijds willen we waardevolle landschappelijke en groene elementen behouden; omdat ze mooi zijn, of karakteristiek voor de omgeving, ecologisch of cultuurhistorisch waardevol. De gemeente Slochteren geeft in deze nota daarom een toekomstvisie op het landschap en het groen in de dorpen. De visie dient als richtsnoer voor de dagelijkse beslissingen die de gemeente neemt als beheerder van de openbare gebieden en als een kader voor de afwegingen rondom landschappelijke ontwikkelingen en ruimtelijke claims.

Het buitengebied en de dorpen in de gemeente Slochteren hebben door hun ruimtelijke opbouw een hechte ruimtelijke en ecologische relatie. Door de landschapsvisie en de groenvisie in één rapport te beschrijven komt de samenhang goed tot uitdrukking en kan de onderlinge afstemming alle aandacht krijgen.

Voor het buitengebied beschikt de gemeente over een landschapsbeleidsplan (Heidemij, 1989). De hier gepresenteerde landschapsvisie actualiseert en vervangt dit plan.

De groenvisie heeft geen voorganger. Bestaande beleidslijnen zijn overgenomen. Voorbeelden hiervan zijn de sub-

sidiëverordening voor bomen en de nota over de verkoop en in bruikleen geven van groen.

1.2

Doel en status van het plan

De "landschaps- en groenvisie 2000" vormt een kader voor de ontwikkeling en het in stand houden van de landschappelijke en groene elementen in de gemeente Slochteren. De visie moet zorgen voor draagvlak onder burgers en instanties, die betrokken zijn bij het landschap en het groen.

Landschapsvisie

De landschapsvisie is een ruimtelijke visie op lange termijn van de gemeente Slochteren op haar buitengebied. Het doel is enerzijds randvoorwaarden te geven voor het in stand houden van de landschappelijke karakteristieken en waardevolle elementen en anderzijds een toetsingskader te formuleren voor nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied. Dit geldt zowel voor het eigen beleid en beheer van de gemeente Slochteren, als voor initiatieven en plannen van anderen (provincie, natuurbeschermingsorganisaties, landbouwers, particulieren).

Naast het direct uitvoeren van het beleid, biedt de visie ondersteuning bij het herzien van bestemmingsplannen, uitwerkingsplannen voor beheer, het verlenen van vergunningen en het aanvragen van subsidies.

Groenvisie

Het doel van de groenvisie is het opstellen van een kader voor het dagelijkse beheer en de gewenste ontwikkeling van de groenvoorzieningen in de dorpen.

Dit kader bestaat uit het beschrijven van een (toekomstige) basiskwaliteit in het groen, waarbij ecologische waarde en gebruikswaarde centraal staan. De basiskwaliteit wordt op hoofdlijnen beschreven door middel van een aantal the-

ma's; zoals de functie van het groen, bomen en de ecologische betekenis van het groen. De groenvisie biedt de gemeente handvatten voor de uitwerking naar beheerplannen.

1.3

Plangebied

De gemeente Slochteren ligt ten noordoosten van Groningen in de provincie Groningen en heeft een oppervlak van 15.883 hectare. Het maakt deel uit van de plattegrond regio 'de Wolden' ook wel aangeduid als 'Duurswold' of 'Het Lage Midden'.

De gemeente beheert circa 235 ha groen, waarvan 186 ha in het buitengebied en 49 ha openbaar groen in de kernen, en zo'n 14.000 bomen. De tabel geeft aan hoe dit groen verdeeld is.

Groen in beheer gemeente Slochteren		186 ha
Buitengebied		51
• Bos		3
• Bosplantsoen (in bermen)		132
• Bermen		
Openbaar groen		49 ha
• Wijkgroen		26
• Speelterrein		5
• Sportvelden		17
• Begraafplaatsen		1
Straat- en laanbomen		14.000

1.4

Leeswijzer

De visie voor de gemeente Slochteren bevat op hoofdlijnen de volgende onderdelen:

- Een korte analyse van het groen in een aantal dorpen uit de gemeente in hoofdstuk 2.
- Een beknopte analyse van het landschapsbeeld en bestaande huidige ontwikkelingen in hoofdstuk 3. De belangrijkste uitgangspunten voor de visie worden op een rij gezet in hoofdstuk 4.
- De groenvisie op basis van thema's, die aangeven hoe er met het groen omgegaan kan worden (hoofdstuk 5).
- De landschapsvisie die aangeeft hoe de ontwikkelingen in het landschap richting kunnen krijgen. De visie wordt concreet in strategieën uitgewerkt. (hoofdstuk 6). Dit hoofdstuk geeft tot slot een strategie voor alle landschapselementen in een overzicht.

Er is voor gekozen om in de teksten de nadruk te leggen op de visie en gewenste ontwikkelingen. De bestaande situatie is slechts globaal beschreven.

2 De groene structuur

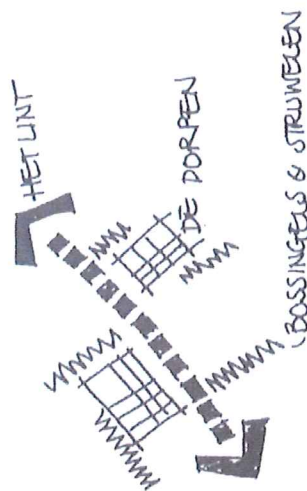
2.1 Algemeen

De groenstructuur bestaat uit bomen, beplanting (bosplantsoen, grove heesters, sierheesters, bodembedekkers en vaste planten) en gras. Het groen vormt in de dorpen in de gemeente Slochteren drie structuren:

- Het lint; van Ruischerbrug tot voorbij Siddeburen ligt een vrijwel aaneengeschaalde lintbebouwing. Beeld- en sfeerbepalend zijn hier de bomen. De laanbomen, gecombineerd met solitaire in particuliere tuinen vormen een opvallende structuur. Deze structuur wordt versterkt met de vele bomen en bossages en bosplantsoenstroken in de directe omgeving. Tezamen geven zij het groene lint zijn karakter; een tunnelbos¹.
- De dorpen (en wijken); In de woongebieden komt een variatie aan groen voor in de vorm van plantsoenvakken, straatbomen, grotere (speel)plekken en groenstroken. Deze hebben steeds een eigen groene structuur. 'Cultuurlijk' groen als sierheesters en gazon bepaalt het karakter.
- Bossingels en struwelen (bosplantsoen, bomen en gras) komen vooral voor aan de buitenranden van de dorpen en vormen de overgang van het buitengebied naar de woongebieden. Zij versterken het groene en dichte ruimtelijke karakter van het lint (van een afstand gezien). Dit groen heeft een natuurlijke beeld.

¹ De term 'tunnelbos' is afkomstig van Chr. Girot.

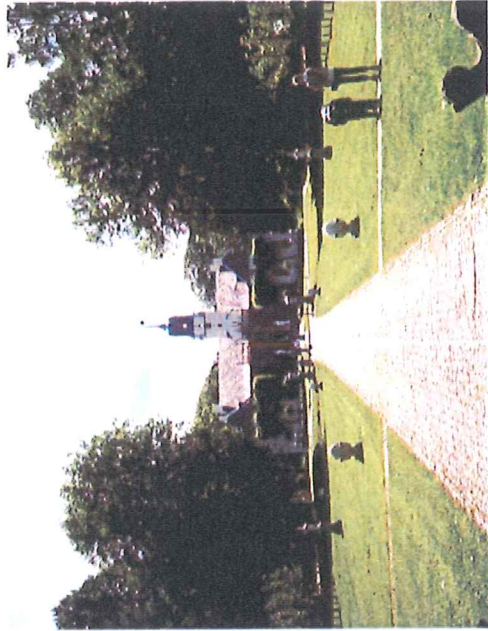
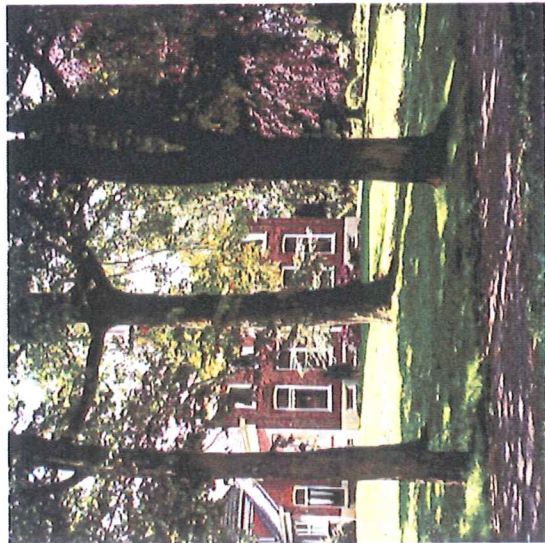
Deze drie groenvormen worden in de volgende paragrafen beschreven.

Het lint, de wijk, bossingels en struwelen

Het lint

Het lint bestaat uit een tweezijdige laanbeplanting in combinatie met monumentale bomen in tuinen en erven, waarbij ontwerpen van Roodbaard en Vroom meerdere malen het beeld bepalen. De Fraeylemaborg en de Geertsema-herd zijn daarvan de meest imposante. Het lint is gekarakteriseerd als een tunnelbos; de laanbomen en omringende groen van tuinen, singels en bosstroken zorgen voor het monumentale beeld en de indrukwekkende sfeer, zie de bijgaande foto's. De laanbomen zorgen voor continuïteit en structuur, ondanks dat ze op sommige stukken ontbreken en uit verschillende soorten bestaan. Delen van de laan bestaan nog uit Amerikaanse Eik, welke aangeplant zijn vlak na de tweede wereldoorlog. De laan heeft afwisselend smalle groenstroken en grasbermen. In Slochteren vormt de laanstructuur met grasstroken een onderdeel van het beschermd dorpsgezicht.

Het Lint

De boombeplantingen in het lint vervullen een belangrijke rol als kijkgroen en structuurgroen. De oude, grote bomen hebben daarnaast ook een ecologische betekenis.

2.3

De dorpen

De grotere dorpen hebben alle een eigen groene karakteristiek, passend bij de stedenbouwkundige opzet. Deze dorpen worden apart besproken. In de kleinere kernen heeft het groen dezelfde eigenschappen. Zij zijn daarom samengevoegd in de beschrijving.

Voor alle dorpen gelden de volgende punten:

- Er is een sterke samenhang tussen de dorpen en het omringende landschap. Dit begint met het lint als as door het dorp met daar loodrecht op staande wegen met laanbeplantingen en groenstructuren.
- Er is gebruik gemaakt van een groot aantal verschillende soorten in de plantsoenen. Over het algemeen ontstaat hierdoor een gevarieerd beeld met een grote sierwaarde.
- De hoeveelheid ruimte voor groen is divers. In de meeste oudere wijken is de ruimte voor groen beperkt.
- Op een aantal plekken heeft het groen een matige vitaliteit.

Slochteren

De belangrijkste groenstructuur wordt gevormd door de Hoofdweg (lint) met de loodrecht daarop staande wegen. De laanbomen in groenstroken en grasbermen vormen in deze ruimtelijke structuur de belangrijkste elementen. Een tweede structuur bestaat uit singels en bosjes die aan de randen van het dorp voorkomen en op een enkele plek tot ver in het dorp doordringen. Ze vormen de ruimtelijke en ecologische relatie tussen de dorpen en het buitenge-

bied. In Slochteren dringen de groenstroken langs het Slochterdiep en de Noorderweg tot in het hart van het dorp door. Vanuit deze zone loopt een bossingel dwars door de wijken Slochteren III en IV en geeft een verbinding met een groter groengebied aan de oostzijde. Deze elementen bestaan vooral uit inheems bosplantsoen en ook water speelt een belangrijke (ecologische) rol.

In de woonwijken laat Slochteren een divers beeld aan gemeentelijk groen zien, vooral van belang voor de directe omgeving. De groenvakken hebben een breed assortiment. Er is echter weinig sierwaarde (kleur, bloei e.d.) en op enkele plekken ontstaat door de afwisseling in beplanting een onrustig straatbeeld.

Er zijn voldoende gebruiks- en speelmogelijkheden, bijvoorbeeld bij de sporthal, achter de Slochtermeenteweg en in de wijk Slochteren IV. Paden door het groen en de singels maken een rondwandeling mogelijk. In de oudere wijken is relatief (veel) minder ruimte voor groen.

Siddeburen

In het centrum is de boombeplanting langs de Hoofdweg karakteristiek in combinatie met de monumentale bomen op de aanliggende erven. Aansluitend op deze boomstructuur kenmerken de oudere wijken zich door straatbomen. De bomen staan zowel in plantsoenstroken, in privétuinen, als in het trottoir. De straatprofielen maken veelal een nauwe indruk.

In de jongere wijken van Siddeburen bestaat het openbare groen vooral uit plantsoenstroken en overhoeken langs de wegen. De stroken zijn breed, waardoor visueel een ruim profiel ontstaat en een parkachtige sfeer. Zowel de straatbomen als de groenstroken hebben een breed assortiment. De sier- en kijkwaarde van het groen is in Siddeburen ruim voldoende.

Dorpen

Wijken

Bossingels en struwelen

Aan de zuidzijde van Siddeburen ligt een sportveldencomplex, omzoomd door groenstroken en bossingels met zowel inheemse als uitheemse beplanting. De bossingels sluiten aan op de singels in het buitengebied van SBB en de provincie Groningen. Aan de noordzijde wordt de verbinding met het buitengebied gelegd door het Noorderwoud. Dit bos- en parkgebied heeft een natuurlijk karakter en een inheemse beplanting. Naast een ecologische functie en overgang van het dorp naar het landschap, is vooral de gebruiksfunctie van belang. Er is een groot speelterrein en het Noorderwoud dient als uitloopegebied voor het hele dorp. De (visuele) relatie tussen het gedeelte (speelterrein) aan de zuidzijde van de Akkerendendweg en het bosgebied aan de noordzijde kan worden verbeterd. Naar het noorden krijgt het Noorderwoud nog verbinding met de toekomstige beplantingen rondom de zandwinning/recreatieplas langs de Damsterweg.

Harkstede

Harkstede valt uiteen in drie gebieden met eigen "groene" kenmerken. De wijken aan de noordzijde van de Hoofdweg hebben een besloten opzet met laanbomen en enkele kleinere speelplekjes. Het enige grotere groenelement is een bossingel met wandelpad die dwars door de wijken loopt. In de oudere wijken aan de zuidzijde van de Hoofdweg zijn de straatprofielen ruimer opgezet en staan de bomen in grasbermen en beplantingsstroken.

De nieuwe wijk Borgmeren kenmerkt zich door veel groen, onder andere brede grasstroken met bomen langs de wegen en grasvelden om te spelen. De wijk heeft daarmee een open en rustig beeld, met een sterke visuele relatie met het water in de wijk. De grasstroken langs de wegen sluiten naadloos aan op de bermen van de wegen in de omgeving.

Tussen de bestaande bebouwing en Borgmeren ligt de "Groene Long", een groenstrook met afwisselend open en

dichte plekken en diverse gebruiksmogelijkheden. De groene long sluit aan bij het sportveldencomplex.

Schildwoude

De wijken in Schildwoude zijn tamelijk ruim van opzet en kenmerken zich vooral door gras en beplantingsstroken. Er komen relatief weinig straatbomen voor, waardoor de straatprofielen nog ruimer (soms kaler) lijken. Het plantsoenassortiment is zeer gevarieerd met een hoge sierwaarde. Via een bosgebiedje aan de noordzijde is er een verbinding met bosstroken van SBB aan de noordzijde. In de nieuwe woonwijk "Schattersum" is gekozen voor brede groenstroken en kleinere bomen. De bedoeling is om enerzijds de structuur ondergeschikt te maken aan de oude beplanting langs de Hoofdweg en anderzijds een relatie te leggen met het open landschap.

Hellum, Scharmer, Kolham, Froombosch

In deze dorpen is de laan langs de Hoofdweg structuurbepalend voor het groen. Loodrecht daarop staan groenstructuren langs wegen (bomen in grasbermen) of een enkele keer een bossingel. Doordat de dorpen klein zijn komen de bossingels en struwelen van het buitengebied tot in de kernen. Dit is meer bepalend dan kleinschalig groen als plantsoenvakken.

Bijzondere elementen zijn: Joodse begraafplaats, een vruchtenboomgaard in Kolham en het groen langs de Scharmerplas.

Kleine dorpen (buiten het lint)

Onder de 'dorpen buiten het lint' vallen Tjuchem, Steendam, Lageland en Woudbloem. De dorpen zijn klein en hebben een open structuur waardoor het groen van het buitengebied, zoals grasbermen met bomen, hier kenmerkend is. De dorpen hebben een eenvoudige en rustige uitstraling.

Overschied is enigszins een uitzondering. Dit dorp laat een dichtere structuur zien met bomen in cultureel plantmateriaal. Er is hier weinig relatie met het omliggende landschap.

2.4

Bossingels en struwelen

De bossingels en struwelen, rondom en door de dorpen zijn op veel plaatsen beeldbepalend. De stroken zorgen voor een overgang van landschap naar dorp en andersom. Ze brengen daarmee inheemse beplantingen met een ecologische functie en beheer tot ver in de dorpen, vooral daar waar ze loodrecht op het lint staan. Het meest opvallende voorbeeld is de zone rondom het Slochterdiep. Het "Kleine Slochterbos" (of "Overbos") en het wandelbos van het Groninger Landschap lopen tot in het hart van het dorp bij de haven en gaan vervolgens over in de beplantingen langs de Noorderweg en bij de 'Fraeylemaborg'.

Waar de singels en struwelen de richting van het lint volgen sluiten ze de bebouwing als het ware af van het buitengebied. Een goed voorbeeld zijn de wegbegeleidende beplantingen ten zuiden van Slochteren-Siddeburen.

De groene stroken versterken het contrast tussen het open landschap en de verdichte cultuuras (zie ook het volgende hoofdstuk).

De stroken zijn in enkele gevallen gecombineerd met wandel- of fietspaden, waardoor ze ook een recreatieve functie vervullen. Het merendeel heeft echter geen gebruiksmogelijkheden.

2.5

Huidig beleid en ontwikkelingen

Het bestaande beleid ten aanzien van het groen in de dorpen is gebaseerd op het oude landschapsbeleidsplan en

gegroeid beleid. In deze paragraaf is deze specifieke relatie met overig beleid toegelicht.

Voor zover er een relatie is met andere beleidsplannen en voorwaarden, zoals het Beleidsplan Toerisme- en Recreatie, Beleidsplan openbare verlichting, Verkeersplannen (bv. Duurzaam Veilig) en Standaardvoorwaarden kabel- en leidingen Nutsbedrijven zal dit in de beheerplannen nader worden uiteengezet.

Beleidsplan Raad 2000-2004

In het beleidsplan voor 2000 tot 2004 omschrijft de raad een beheersmatige ontwikkeling van traditioneel groenbeheer naar een meer natuurlijk groenbeheer.

De gemeenteraad wil dat de gemeente Slochteren een goed klimaat heeft om te wonen en te recreëren. Om dit te realiseren worden recreatieve voorzieningen, zoals fiets-, ruiter-, en wandelpaden, aangelegd voor bewoners en toeristen. Het niveau van onderhoud van de groenvoorzieningen is gericht op natuurbehoud, recreatie, verkeersveiligheid en een goed woon- en leefklimaat.

Particuliere monumentale bomen

Het huidige beleid richt zich voornamelijk op het in stand houden en passief beschermen van monumentale bomen. De gemeente Slochteren heeft een subsidieverordening waardevolle houtopstanden. De eigenaar van waardevolle bomen of houtopstanden kan subsidie krijgen voor onderhoud en bescherming van een boom, zoals snoeien, wondbehandeling en bestrijding van ziekten en plagen. De eigenaar moet de subsidie zelf aanvragen en de noodzaak ervan onderbouwen.

De gemeente Slochteren beschikt over een inventarisatie van alle monumentale bomen op eigen en particulier grondgebied in het lint. Van Siddeburen tot Slochteren zijn de gegevens verwerkt tot overzichten. Het buitengebied is

niet geïnventariseerd. Met de beschikbare gegevens kan een actief bomenbeleid gevoerd worden, waardoor bescherming gewaarborgd is. Dit overzicht vormt mede de basis voor het actualiseren van het kapvergunningbeleid.

In bruikleen geven en verkoop openbaar groen

Om de kosten van het groenonderhoud te drukken geeft de gemeente Slochteren al jaren groen in bruikleen bij particulieren. Als uitgangspunten voor het uitgeven van percelen grond gelden de volgende criteria:

- De percelen moeten grenzen aan de particuliere gronden van inbruikleenemer/koper.
- De structuur van de straat en omgeving moet intact blijven.
- Er mag geen snippergroen ontstaan.
- De bestemming blijft gehandhaafd.
- Het onderhoud van watergangen door de gemeente of waterschap mag niet onmogelijk worden.

Grote groene elementen zijn uitgesloten van in bruikleen geven aan particulieren. Het gaat bijvoorbeeld om grotere gebieden met een recreatieve gebruiksfunctie, bufferzones, natuurwaarden en groen met betekenis voor de hele buurt. Grond waarin kabels en leidingen liggen kan niet worden verkocht maar onder bepaalde voorwaarden wel bij particulieren in bruikleen worden gegeven.

Een voorbeeld van de uitvoering van dit beleid is de wijk Slochteren III. Hier wordt grond in gebruik gegeven onder de voorwaarde van behoud van de aanwezige boomstructuur.

Borgwonen

In de Regiovisie Groningen-Assen 2030 (van visie naar uitwerking; 1999) wordt gesproken over het ontwikkelen van het zogenaamde "Borgwonen". Door karakteristieke

landschapselementen in te zetten kunnen woonmilieus worden ontwikkeld die refereren aan de borgen. De gemeente Slochteren heeft in 1998 een en ander uitgewerkt in de Visieontwikkeling Slochteren bestaande uit een Streefnota en een Deeluitwerking "Borgwonen".

Het borgwonen moet een verweving geven tussen cultuur en natuur, door een combinatie van landschaps- en natuurbouw, woningbouw, recreatieve functies en een blijvende betrokkenheid van de landbouw. De bossen en singels rondom de dorpen spelen in deze ontwikkeling een belangrijke rol. De uitwerking van Schatterswold tussen de Meenteweg en de Dannemeerweg bij Schildwolde is een voorbeeldproject van dit borgwonen. Karakteristiek is de ecologische verweving van laan-, bos-, water- en rietlandstructuren, gecombineerd met agrarische en woonlandschappen.

Het huidige provinciaal en rijksbeleid leidt tot heroverweging van landschappelijke woonvormen. Concreet betekent dit dat het maar zeer de vraag is of Schatterswold een vervolg krijgt.

Veilig buiten spelen binnen Slochter' grenzen (concept juni 2000)

Deze kadernota Speelvoorzieningen stelt als doel het realiseren van een basisaanbod van speelvoorzieningen binnen de gemeente. Dit basisaanbod bestaat uit openbare speelterreinen en speelvoorzieningen bij scholen. Per kern of cluster met meer dan 125 kinderen is een speelvoorziening gewenst, bestaande uit enkele toestellen en een speelveld.

De speelvoorzieningen moeten bijdragen aan de gevarieerdheid van de woonomgeving en met name de aantrekkelijkheid voor jonge gezinnen vergroten.

Landschapsstructure

Kaart 1
Legenda

- Bos en brede singels (inclusief tijdelijk bos)
- Open water
- Wateropen
- Bebouwing
- Kavels
- Aardgasokatie

3 Landschappelijke hoofdstructuur

3.1 Ruimtelijke karakteristiek

De ruimtelijke karakteristiek van de gemeente Slochteren wordt bepaald door het lange lint met bewoning, zoals omschreven in het vorige hoofdstuk, omsloten door een open landschap. De beslotenheid in de dorpen met grote bomen en dichte bebouwing is opvallend tegenover de weidsheid en grootschaligheid van het omliggende gebied. Het sterke contrast ervaar je door een aantal doorzichten vanuit de dorpen het open landschap heel goed.

Toch is het weidse open landschap in Slochteren nergens "oneindig"; de open ruimten worden afgebakend door het lint en groene randen, of de blik wordt beperkt door pluikjes groen, solitaire bomen, jonge populieren- en sparrenbossen, bossingels en wegbegeleidende beplanting (lanen). Het meest open zijn het veenweidegebied aan de noordzijde van de gemeente en het Siddebuursterveen.

De verdichting is het sterkst rondom het bebouwingslint. Hoewel overwegend open verdelen singels en bossen haaks op het bebouwingslint het gebied in afzonderlijke ruimtes. Ruimtelijk versterken ze daarmee de dichte structuur van het bebouwingslint. Daarnaast vormen ze belangrijke ecologische structuren in de overgang tussen het 'stedelijk' groen en het buitengebied.

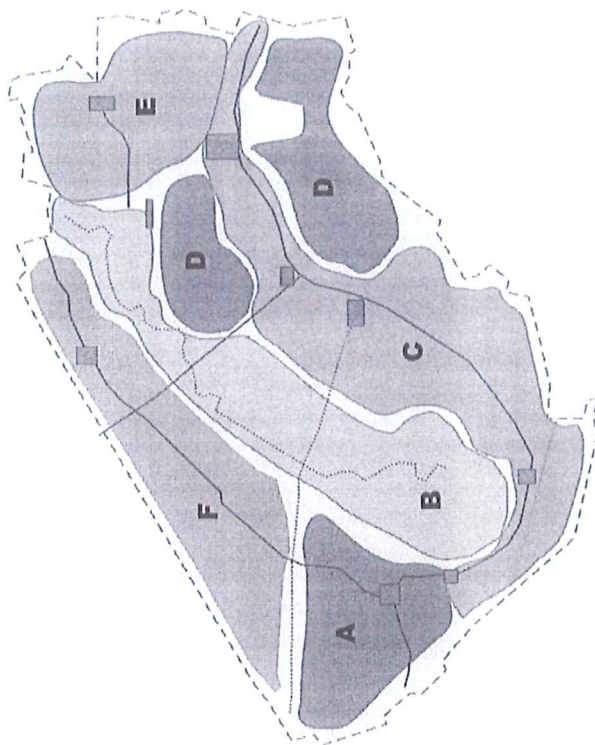
De bermen langs de wegen en slootkanten in het buitengebied zijn veelal ruig en hebben een natuurlijke uitstraling.

3.2

Landschapsbeschrijving per gebied

In het volgende overzicht zijn de ruimtelijke karakteristieken van zes onderscheiden deelgebieden aangegeven in woord en beeld.

De indeling van de gebieden is gekozen op basis van ruimtelijke karakteristieken, ontginningsgeschiedenis en de huidige mate van openheid en gebruik. Ook toekomstige ontwikkelingen en mogelijke functieveranderingen zijn in deze indeling meegenomen. Hierbij is uitgegaan van vastgesteld beleid door de gemeente of provincie.

Figuur 1. Indeling in gebieden

A. Groningen Oost - Harkstede

Karakteristiek

- Openheid met puntsgewijze verdichtingen. Erfbeplanting bij boerderijen en (tijdelijke) productiebossen.
- Het bebouwingslint is beeldbepalend.
- Strokenverkeveling nog schaars aanwezig.
- Concentratiepunt voor sportieve recreatie.

Ontwikkelingen

- Dit gebied maakt deel uit van het studiegebied voor Meerslad Groningen. Dit betekent ruimte voor woningbouw (5000-8000 woningen).
- Er liggen twee ecologische verbindingzones als onderdeel van de EHS door dit gebied.

B. Centrale zone

Karakteristiek

- Een open gebied, vooral aan de randen en bij de dorpen zijn verdichtingen aanwezig.
- Regelmatige blokverkeveling.
- Waterlopen en oude riviertjes zijn kenmerkend voor de structuur.

Ontwikkelingen

- Ontwikkelen van 1130 ha natuurgebied.
- Herinrichting van 580 ha bestaand natuurgebied.
- Zichtbaar maken van de oude Fivelloop.
- Ontwikkelen recreatie.

C. Lintzone

Karakteristiek

- Dit gebied heeft een sterke relatie met het bebouwingslint.
- Het lint wordt gekarakteriseerd door afwisselend aan en van de weg af geplaatste bebouwing. De bomen en bossingels vormen een langgerekt tunnelbos.
- Stroken verdichting loodrecht op het lint vormen "ruimtes".
- De relatie tussen lint en landschap uit zich in contrast. Dit wordt veroorzaakt door de beslotenheid van het lint en de wijdheid van het landschap.

Ontwikkelingen

- Verbindingen tussen natuuras en cultuuras.

D. Sans Souci/Siddebuurster Veen

- * Open gebied met enkele puntsgewijze verdichtingen. Deze verdichtingen bestaan uit productiebossen en wilgenstruweel.
- * Regelmatige blokverkaveling.
- * Het lint vormt de randen van de openheid
- * Overwegend landbouwgebied.

Ontwikkelingen

- * Het beleid gaat uit van open houden van het gebied.

E. Steendam - Tjuchem

- * Betrekkelijk dicht landschap
- * Jonge bosvlekken:
Steendamsterbos/Tjuchemerbos
en Huisweesterbos
- * Belangrijk recreatieve punten:
- Steendam Schildmeer
- Noordenwold (Siddeburen)

Ontwikkelingen

- * EHS, realiseren verbindingen
- * Recreatieve ontwikkeling zuidoever van het Schildmeer

F. Veenweidegebied

- * Overwegend open gebied met puntsgewijze verdichtingen.
- * Bebouwing op inversieruggen.
- * Incidenteel wegbegeleidende beplantingen.
- * Onregelmatig waardevol verkavelingspatroon.
- * Taluds Eemskanaal beplant:
- oriëntatiepunt
- sterk landschappelijk element

Ontwikkelingen

- * Het beleid gaat uit van open houden van het gebied
- * Inplaatsing grondgebonden melkveehouderij

Ruimtelijke karakteristiek

Ontstaansgeschiedenis

Het landschapsbeleidsplan Slochteren (1989) omschrijft vier landschappelijke deelgebieden op basis van ruimtelijke karakteristieken en ontstaansgeschiedenis.

- **Bewoningslint (gebied A en C)**

Het langgerekte bebouwingslint ligt op dekzandruggen, die in de laatste periode van het Pleistoceen zijn ontstaan. De eerste bewoning vond plaats langs de riviertjes in het gebied. De bewoners ontgonnen het gebied vanuit de oevers, toen nog hogergelegen. Door deze ontginningen is het gebied ingeklonken en zijn de bewoners verhuisd naar de dekzandruggen.

- **Open agrarisch gebied (gebied A, D en E)**

Toen het na het Pleistoceen (en de laatste ijstijd) warmer werd, vormde zich veen in de lager gelegen plekken. De eerste permanente bewoners brachten het gebied in cultuur. Door het recht van opstrek ontstond een strokenverkaveling die de boogvorm van de ontginningsas volgde. Deze verkaveling is momenteel op veel plekken verdwenen en verandert in een grootschalige blokverkaveling.

De verschillen tussen de deelgebieden worden veroorzaakt door de mate van verdichting. Naast wegbeplantingen zijn vooral bossen hierin bepalend. Het meest open gebied (deelgebied D) ligt ten noorden en ten zuiden van het lint tussen Slochteren en Siddeburen.

- **Centrale zone (gebied B)**

Tussen het Schildmeer en Kolham (langs het afwateringskanaal Duurswold, de Scharmer Ae en Slochter Ae) ligt het meest laaggelegen deel van het veengebied. Karakteristiek zijn de diverse waterlopen en oude riviertjes. Aan de zuidkant, bij Kolham,

loopt dit gebied over in de zandrug. Een belangrijk deel van deze zone wordt ingericht/ontwikkeld in het kader van het Strategisch Groenproject Midden-Groningen en de nadruk ligt hier in de toekomst dus op natuurontwikkeling.

- **Inversiestrook (gebied F)**

In het noordelijk deel van de gemeente is klei op het veen afgezet. Kenmerkend zijn de inversieruggen; kleiruggen die nu hoger liggen dan het omringende (ingeklonken) veen. Bewoners van de meer noordelijk gelegen wierden hebben dit gebied ontgonnen. Zij vestigden boerderijen op de inversieruggen. Het gebied is karakteristiek open, met de bebouwing en wegbeplantingen langs de wegen op de inversieruggen (essen, die regelmatig worden afgezet).

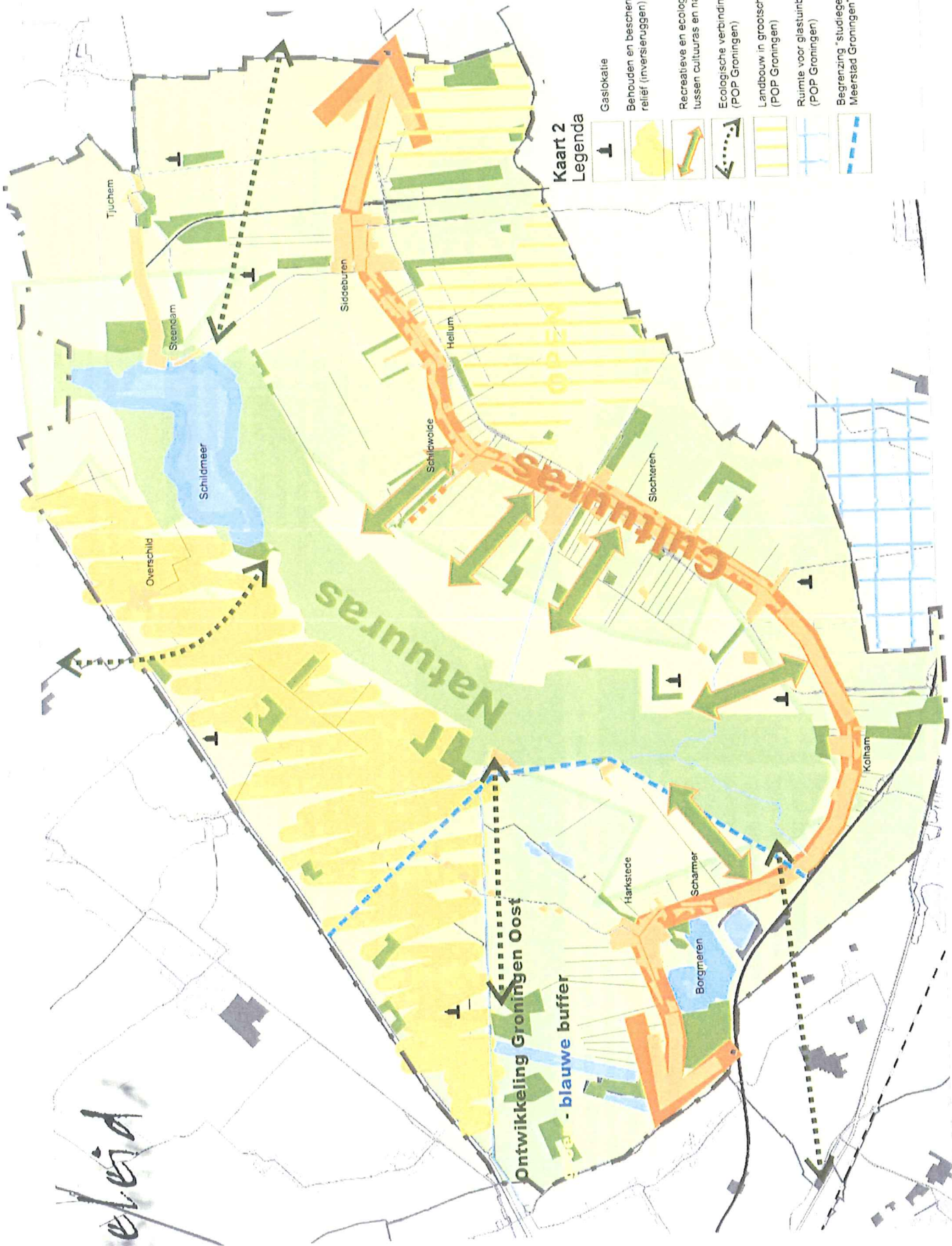
Landschapselementen

Voor de landschapsvisie is geen gedetailleerde inventarisatie uitgevoerd naar de landschapselementen in het buitengebied (plek, functie en waarde). Hiervoor is gebruik gemaakt van het bestaande landschapsbeleidsplan dat in de afgelopen jaren goed gefunctioneerd heeft. In de landschapsvisie (hoofdstuk 6) is een tabel opgenomen over welke elementen karakteristiek zijn per deelgebied en welke (onderhouds)strategie geldt.

Er is de volgende indeling aangehouden:

- Solitaire boom: alleenstaande boom.
- Boomgroep: een aantal bomen dat samen één geheel in het landschap vormen.
- Knotbomen: bomen waarvan de afgezaagde stam opnieuw uitloopt.
- Bomen in een rij: opgaande bomen in een rij geplant.

Beleid

Kaart 2
Legenda

- Gaslokaliteit
- Behouden en beschermen waardevol reliëf (inversieruggen)
- Recreatieve en ecologische verbindingen tussen cultuuras en natuuras
- Ecologische verbindingzone (POP Groningen)
- Landbouw in grootschalig open gebied (POP Groningen)
- Ruimte voor glasbouwactiviteiten (POP Groningen)
- Begrenzing "studiegebied" "Meerstad Groningen"

- Lanen: dubbele rij opgekroonde bomen langs een weg, zonder hoogopgaande ondergroei.
- Hoogstamfruitbomen: oude hoogstamfruitbomen las onderdeel van de erfbeplanting en boomgaarden.
- Singel: een lijnvormig houtige beplanting, bestaande uit boomvormers en heesters.
- Bos: bomen in bosverband.
- Haag: al dan niet geschoren randbeplanting.
- Bermen.
- Poelen/vijvers: laaggelegen of gegraven delen in een terrein met water en/of moeras.
- Waterlopen (sloten en kanalen) oevers en rietvegetaties: gegraven of natuurlijk tot stand gekomen waterlopen.

3.3

Huidig beleid en ontwikkelingen

Naast het beleid specifiek bedoeld voor bepaalde gebieden zijn er algemene beleidslijnen voor de gehele gemeente Slochteren. De bijgaande kaart geeft een overzicht van deze beleidslijnen.

Ruimtelijk beleid

In het Provinciaal Omgevingsplan Groningen (2000) en het Herinrichtingsplan Midden-Groningen (1999) wordt de nadruk gelegd op de openheid van het gebied en het handhaven van dit karakter. Hoofd functie van het buitengebied is landbouw. Er wordt ruimte geboden voor uitbreiding van de glastuinbouwactiviteiten bij Sappemeer-Froombosch.

Natuur

De provincie Groningen geeft in het streekplan (1994) een centrale zone in de gemeente Slochteren aan, waar natuur

richtinggevend moet zijn. Deze natuurontwikkelingszone is inmiddels uitgewerkt door de landinrichtingscommissie. In het gebied Midden-Groningen zal dan sprake zijn van een natuuras en een cultuuras (het bebouwingslint, zie bijgaande figuur). Er wordt naar gestreefd verbindingen te realiseren tussen de cultuur- en de natuuras ten behoeve van landschappelijke integratie en recreatief (mede)gebruik. Verbindingszones in het kader van de EHS dienen gerealiseerd te worden met het Gorechtgebied, Appingedam-Delfzijl en met de Blauwe Stad (via het Hondshalstermeer).

Cultuurhistorische, archeologische en fysisch-geografische waardevolle locaties

De cultuurhistorische aspecten zijn vooral gekoppeld aan het lint. In het buitengebied betreft het vooral waardevol reliëf, waaronder de inversie-ruggen. De Baggerputten ten zuiden van Slochteren is een verveningsgebied. Achter de bos van de Fraaylemaborg ligt een pingoruïne (Noordbroeksterweg). Alle waardevolle elementen zijn aangegeven op een kaart van de herinrichting (Dienst Landelijke Gebied Groningen).

Het plan van de Herinrichting Midden-Groningen geeft aan dat de as van de oude Fivelloop zichtbaar gemaakt moet worden, door het duidelijk profileren van vroegere meanders.

Landschap

Voor de landschappelijke ontwikkeling zijn het in stand houden van de openheid en het aanbrengen van bos- en laanbeplantingen bepalend. De gemeente Slochteren wil laan- en groenstructuren ontwikkelen als verbinding tussen het lint en het natuurontwikkelings-gebied. Dit moet o.a. voorkomen dat het hoofd lint, de kernkwaliteit van Slochteren, langzamerhand dichtslibt. Het ontginnings-

landschap dient verder geaccentueerd te worden met behoud van doorzichten.

Evaluatie landschapsbeleidsplan 1989

In het bestaande landschapsbeleidsplan is een aantal prioriteiten benoemd, gericht op de instandhouding en ontwikkeling van het landschap. De voorstellen zijn gericht op zowel landschapselementen als deelgebieden.

Niet alle voorstellen zijn de afgelopen tien jaar gerealiseerd. Nog steeds van toepassing zijn:

- De ontwikkeling van natuurlijke oevers. Deze zijn zowel voor ecologie als recreatief aantrekkelijk.
- Aanpassing Borgmeren ten behoeve van natuurontwikkeling/ stepping stones EHS.
- Ontwikkeling van ecologische verbindingzones van de EHS.
- Versterking en bescherming inversieruggen en woonkernen met opgaande beplanting.
- Aanplanten van waardevolle elementen: knot- en vruchtbomen en singels haaks op het lint.

Recreatie

Zowel in het plan van de Herinrichting Midden-Groningen (*plan november 1999 en planuitwerking februari 2000*) als in het Raamplan Recreatie en Toerisme van de gemeente Slochteren wordt aangegeven dat recreatieve verbindingen uitgebreid moeten worden.

De impulsen voor recreatie en toerisme zijn gekoppeld aan drie recreatieve zones:

- Blauw; Borgmeren en Schildmeer.
- Rood; het lint.
- Groen; het natuurontwikkelingsgebied Midden-Groningen.

Aandacht gaat uit naar het fietspadennet, wandelmogelijkheden en kanoroutes. Deze recreatieve verbindingen zijn gekoppeld aan het natuurontwikkelingsgebied en de verbindingen tussen de cultuuras en de natuuras.